

Son zamanlarda basında sıklıkla okullarda suç ve şiddet ile ilgili haberler verilmektedir. Olayların değişen boyutları sonucunda bu konuda bir çok çalışmalar yapılmaya başlanmıştır. Bu noktada biz eğitimcilerin düşünmesi ve üstünde tartışması gereken nokta bu olaylar öncesinde uyarı işaretlerini takip ederek olayları meydana gelmeden nasıl önleyeceğimizdir. Bu bağlamda öncelikler suç ve şiddet olgularının ne olduğuna bakmakta yarar vardır.

Suç, bireyin toplumun içinde yürürlükte olan kurallara aykırı düşmesidir. Çocuğun yakalanması ya da yakalanmamasına, polisle başının derde girmesi ya da girmemesine bakmaksızın hayatı boyunca bir kez suç işlemesi, suç işleme eğilimi kapsamında değerlendirilir. Suç ve suçluluğu biyolojik, psikolojik ya da çevresel ve toplumsal etmenler ile açıklayan kuramlar bulunmaktadır. Genel eğilim suçlu davranışın, diğer insanlarla olan iletişim ve ilişki içerisinde öğrenildiği yönündedir. Suç içeren davranışın öğrenilmesinde birincil etken kişiler arası yakın ilişkilerdir. Ailede suç işleyen bir başka üyenin varlığı da genelde çocuğun risk altında olmasına yol açmaktadır. Suç işlemenin başkaları üstünde üstünlük kurmak gibi bir ikincil kazancı da olduğundan tekrarlanma olasılığı yüksektir.

Şiddetin tam bir tanımını yapmak çok kolay değildir. Şiddet davranışının içine sadece fiziksel içerikli şiddeti değil; sözel ve psikolojik tacizi de içeren davranışlar ile birine bilerek rahatsızlık veya fiziki olarak zarar vermek de almaktadır. Son bir yıl içerisinde fiziksel bir kavga içinde yer alma; yaşamı boyunca bir kez dahi bir silah taşıma veya ateşli silah dışındaki çakı, bıçak, jilet gibi kesici aletler taşımak da şiddet davranışı kapsamında değerlendirilmelidir.

Şiddet içerikli davranışlar arasında öfke patlamaları, vurmak, tekmelemek, itmek, yaralamak, kavga etmek, başkaları ile ilgili tehditler savurmak ya da yaralamaya çalışmak, hayvanlara yönelik acımasız davranışlar, yangın çıkarmaya teşebbüs etmek ve eşyalara bilerek zarar vermek sayılabilir. Çocuklar okul öncesi dönemden başlayarak şiddet içerikli davranışlar sergileyebilirler. Bu nedenle risk faktörlerinin sinyallerini erken tanımak ve önleyici adımlar atmak mümkün olabilmektedir.

Okullarda suç ve şiddeti önlemek için çocuk ve ergenleri suç ve şiddet eğiliminden koruyacak "koruyucu faktörleri" çoğaltmak; suç ve şiddet davranışlarına sebep olan "risk faktörlerini" azaltmak için çalışmalar yapılmasının gerekliliği ortaya çıkmaktadır.

Tüm bu çalışmalar sırasında okulların güvenli hâle getirilmesi de gerekmektedir. Burada sadece fiziksel güvenlikten bahsedilmemektedir. Okulların birer yaşayan sistem oldukları göz önüne alınarak okulun içinde bulunan kademelerin birbirleri ile olan ilişkilerinin uyumu ve dengesi sağlanmalıdır. Ancak bu takdirde okullar "güvenli okul" olmak yönünde önemli adımları atmış olacaklardır. Bu noktada okullarımızda idareci kadroda çalışan idarecilerin, eğitimci kadrosunda çalışan öğretmenlerimizi ve öğrencilerin birlikte çalışması gerekmektedir. Okul işleyişi içinde tüm katmanların sorumluluklarının bi-lincinde olarak bir arada hareket etmeleri önemlidir. Bazı durumlarda okulların birer eğitim ve öğretim kurumu oldukları ve çocuklara öğretim vermekten başka onları eğiterek yetişkinlik yaşantılarına hazırladıklarını göz ardı etmekteyiz. Okulun bu işlevine ağırlık verildiği takdirde okullarda yaşanmakta olan suç ve şiddet olaylarında bir azalma görülecektir.

Tüm bunların eksiksiz olarak yapıldığı durumlarda bile gözden kaçabilecek bazı noktalar olabilir. Eğitim sistemi içinde temel hedefimiz okullarda suç ve şiddete olduktan sonra müdahale etmek yerine okullarda suç ve şiddet oluşumunu önlemek olmalıdır. Bu amaç doğrultusunda geliştirilmiş uyarı işaretlerinden yararlanmak gerekmektedir.

Erken Uyarı İşaretleri

Sosyal olarak içe kapanma, aşırı izolasyon ve yalnızlık duyguları, aşırı reddedilme duyguları, şiddet mağduru olmak, dalga geçilme ve tacize uğrama duyguları, okula ilginin ve akademik

başarının düşük olması, şiddeti yazılar ve resimler ile anlatmak, kontrol edilemeyen öfke, fevriyet ve düzenli/sürekli olarak vurma, sindirme, zorlayıcı davranışlar gösterme, disiplin öyküsü, önce yaşanmış şiddet ve agresif davranış hikayeleri, farklılıklara toleransın olmaması ve ön yargılı olmak, madde ve alkol kullanımı, çetelere bağlı olma, silaha yasal olmayan yollardan ulaşma ve kullanma, ciddi şiddet tehdididir.

Erken uyarı işaretlerinin yanlış yorumlanması gibi bir tehlike söz konusu olabilir. Eğitimciler, aileler hatta bazen öğrencilerin kendileri erken uyarı işaretlerini yanlış yorumlayabilirler. Erken uyarı işaretlerini yorumlamadaki ilkelerin içerikleri aşağıdadır:

Erken uyarı işaretlerini, çocukları etiketleyecek şekilde bir kontrol listesi olarak kullanmamak gerekir. Böyle etiketlemeler çocuğa zarar verir. Çocuğun etiketlemenin doğrultusunda davranışlar göstermesini pekiştirir. Aile ile birlikte hareket etmek gerekir. Bilgiler gizli tutulmalı ve çocuklar herkese ifşa edilmemelidir.

Şiddeti meydana geldiği ortam içinde anlamaya çalışmak gerekmektedir. Çünkü şiddet durumsaldır. Şiddet ve öfke davranışı aslında kaygı yaratan durumların dışı vurumudur. Bazı çocuklar stres ile başa çıkabilmekteyken bazı çocuklar bu beceriye sahip olmadıklarından bu tür davranışlar göstermektedirler. Bu nedenle stres ile başa çıkma becerilerin gelişmesi gereklidir. Okullarda bu alanda çalışmalar yapılmalıdır.

Çocukları etiketlemekten uzak durmak gerekmektedir. Okullarda rehber öğretmenlerin görevi riskli davranış gösteren çocukları erken teşhis etmek ve çocuklara en uygun yardımcı verebilecek imkanları yaratmaktır.

Gelişimsel süreçte uyarı işaretlerini görmek ve bunları takip etmek gerekmektedir. Çocuklar büyürken gelişimsel olarak farklı duygusal ve sosyal tepkiler gösterirler. Gelişim seviyeleri göz önünde bulundurulmalıdır. Çünkü çocuklar ihtiyaçlarını yaş ilerledikçe farklı şekillerde ifade ederler. Bunların yanlış yorumlanması gerekmektedir.

Çocukta tipik olarak görülen birden fazla uyarı işaretlerinin farkına varmak önleme çalışmalarında kullanılması açısından önemlidir. Sorunlu davranışları olan çocuklarda genellikle birden fazla sorun olduğundan birden fazla uyarı işaretini görmek mümkündür. Çocuklarda tek bir davranışa odaklanmak başka sorunları görmeyi engelleyebilir.

Hangi davranışların şiddet ile sonuçlanacağı hakkında her zaman tahmin yapmak mümkün olmamaktadır. Bazı durumlarda çocuk ve ergenlerin şiddet ve öfke ile ilgili değişik davranış ve duygu birliktelikleri vardır. Özellikle bu birliktelikleri analiz etmek müdahale için önemlidir.

Tüm uyarı işaretleri ve uyarı işaretlerini yorumlamada kullandığımız ilkeleri takip etmekte okul idaresi, öğretmenler ve okulların rehberlik servislerine sorumluluk düşmektedir.

Okullarda suç ve şiddet önleme çalışmaları kapsamında okullarda bir önleme ekibinin kurulması gerekmektedir. Önleme ekibinde rehber öğretmenler, branş öğretmenleri, okul idarecileri gerekli durumlarda hemşireler veya doktorlar bulunmalıdır.

Konu okullarda suç ve şiddet olunca durumum bir profilini çıkarmakta fayda vardır. Şiddet ve suç dediğimiz zaman aklımıza gelebilecek sorulardan biri ülkemizde ve yaşadığımız kentte durumun ne olduğu, ne gibi suçlar işlendiğidir. Bu konuda yapılan araştırmaların olup olmadığıdır.

2004 yılında Yeniden Sağlık ve Eğitim Derneği tarafından İstanbul'un 15 değişik ilçesinden seçilen 3483 lise ikinci sınıf öğrencisi ile yapılan gençlik araştırması sonuçlarına göre son bir yıl içinde en az bir kez fiziksel kavgada bulunanlar grubun yaklaşık yarısını oluşturmaktadır.

Cinsiyete göre dağılımına baktığımızda bu oranın erkeklerde % 68.8, kızlarda ise % 29.7 olduğu görülmüştür. Erkeklerin fiziksel bir kavgada bulunma riskinin kızlara göre 5 kat fazla olduğu saptanmıştır.

Fiziksel kavga sonucunda yaralandığını belirtenlerin oranı % 15.4 olduğu görülmüştür. Erkeklerde kavga sonucu yaralanma riskinin kızlara göre 3.6 kat daha fazla olduğu bulunmuştur.

Hayatı boyunca en az bir kez bir başkasını yaralayanların oranı % 26.3 olarak bulunmuştur. Erkeklerde hayatları boyunca kavga sonucu birisini yaralama riskinin kız öğrencilere göre 3.2 kat daha fazla olduğu bulunmuştur.

Şiddet olayları sonucunda bir başkasını yaraladığını belirtenlerin yarıya yakını bunu ilk kez 13-15 yaşları arasında yaptıklarını belirtmişlerdir. 12 yaşından önce birisini yarayanların oranı ise %39 olarak saptanmıştır.

Hayatı boyunca en az bir kez bıçak, çakı ya da benzeri kesici alet taşıyanların oranı %22.6 olarak bulunmuştur. Erkeklerin kesici alet taşıma riski kızlara göre 4.2 kat daha fazla olduğu saptanmıştır.

Bıçak, çakı gibi kesici alet taşıyanların yarısından çoğu (%55.2) ilk kez 13-15 yaşları arasında kesici alet taşıdıklarını belirtmiştir. Yapılan çalışmada erkeklerin kızlara oranla daha erken yaşlarda kesici alet taşımaya başladığı görülmüştür.

İlk suç işleme yaşı ağırlıklı olarak 13-15 yaş (%42.6) arasındadır. İlk suç işlediklerinde 7-9 yaşları arasında olduklarını belirtenler grubun beşte birini oluşturmaktadır.

Görüldüğü üzere ortaya çıkan oranlar durumun ciddiyetini gözler önüne sermektedir. Fakat aynı zamanda önemli bir bilgiyi de bizlere vermektedir. Ergen ve çocuklarda görülen şiddet 15-16 yaşları arasında en yüksek seviyeye ulaşmakta ve risk faktörü olmaktadır. 16-17 yaşları arasında çetelere katılma riski artmaktadır. 17 yaşından sonra bu oranlar düşmeye başlamaktadır. Erkekler kızlara oranla fiziksel şiddet kullanımına daha fazla başvurmaktadır.

Hiperaktivite, dürtüsellik, risk alma, dikkatin kısa sürede dağılması şiddet davranışında bulunan ergen ve çocuklar için birer risk faktörü olarak karşımıza çıkmaktadır. Tüm bu veriler aslında bizim okullarda suç ve şiddeti önleme çalışmalarında hangi noktalara önem vereceğimizi göstermektedir. Tüm bu bilgiler ve yapılan araştırmalar sonucunda temel olan suç ve şiddetin hayatımızın içinde olduğunu kabul etmek, fakat okullarımızda yeri olmadığını unutmamaktır. Hedefimiz güvenli okullarda sağlıklı ve mutlu bireyler yetiştirmektir.

Kaynakça

Center for the Prevention of School Violence. <http://www.ncsu.edu/cpsv/>

Center For Mental Health in Schools At UCLA. An Introductory Packet on Violence Prevention and Safe Schools. Los Angeles, CA. (2000).

Children's Safety Network. <http://www.edc.org/HHD/csn/>

Elliott, D. Violence In American Schools: A New Perspective. Cambridge University Pres. (1998).

Goldstein, A.; Conoley, J. School Violence Intervention: A Practical Handbook. The Guilford Pres. (1997).

Knox, L. Connecting the Dots to Prevent Youth Violence A Training and Outreach Guide for Physicians and Other Health Professionals. American Medical Association.(2002).

Lopez, L. Response To Violence In Our Schools. A Report From The Office Of Instruction, Los Angeles BoardofEducation. <http://smhp.psych.ucla.edu/smhp.exe?ACTION=PoUp&ITEM=2108D>

Mcwhirter& Mcwhirter& Mcwhirter& Mcwhirter. At Risk Youth A Comphrehensive Response for Counselors, Teachers, Psychologists and Human Service Professionals.(2004)

Ögel K., Eke C., Taner S., Erol B. İstanbul'da Öğrencilerde Riskli Davranışlar Araştırması. Yeniden yayın no: 6. İstanbul. (2004).

Stephens, R. Planning For Safer And Beter Schools: School Violence Prevention And Intervention Strategies. (1994) Psychology Review; 23:204-215.

*The School Shooter: A Threat Assessment Perspective-FBI (2000).
<http://www.fbi.gov/publications/school/school2.pdf>*

Threat Assessment In Schools: A Guide To Managing and To Creating Sfe School Climates. United States Scret Service And United States Department Of Education. Washington D.C. (2002).